

SECTION 5. PHYSICAL AND GEOGRAPHICAL RESEARCH

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-521-1-13>

LANDSCAPE-ECOLOGICAL APPROACHES TO RESTORING NATURAL LANDSCAPES AND DEVELOPING URBAN ECOSYSTEMS THE CASE OF RECREATIONAL ZONE CONSTRUCTION IN KYIV

ЛАНДШАФТНО-ЕКОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВІДНОВЛЕННЯ ПРИРОДНИХ ЛАНДШАФТІВ ТА ФОРМУВАННЯ МІСЬКИХ ЕКОСИСТЕМ НА ПРИКЛАДІ РОЗБУДОВИ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН У КИЄВІ

Zelenchuk I. D.

*Postgraduate Student at the Ecology
Department and Life Safety
Uman National University
of Horticulture
Uman, Cherkasy region, Ukraine*

Зеленчук І. Д.

*аспірант кафедри екології та безпеки
життєдіяльності
Уманський національний університет
садівництва
м. Умань, Черкаська область,
Україна*

У сучасних умовах стрімкої урбанізації питання збереження природних ландшафтів та їх інтеграції у міське середовище набувають дедалі більшої актуальності. Інтенсивні урбанізаційні процеси суттєво змінюють природні ландшафти, що призводить до їх деградації чи зниження стійкості. Міські території зазнають значних трансформацій, що негативно впливає на природні компоненти ландшафту, включаючи деградацію ґрунтів, скорочення біорізноманіття та зміну гідрологічного режиму [1, с. 22–23]. У цих умовах основним завданням є розробка ефективних підходів та програм з відновлення природних ландшафтів, зокрема шляхом використання можливостей штучного інтелекту (ШІ) для створення рекреаційних зон, які будуть виконувати важливі екосистемні функції для мешканців міста. Такі заходи є ключовими для збереження біорізноманіття, створення стійких природних середовищ і зав'язків людини з природою для майбутніх поколінь. На цьому акцентує увагу ландшафтна архітекторка Марія Голюк, членкиня Екоклубу [2].

Європейська ландшафтна конвенція трактує поняття «ландшафт» як «частина території», котра сприймається мешканцями такою, що розвивається у часі під впливом природних сил та людини [3, с. 341].

Відповідно до агроекологічного термінологічного словника, *Ландшафт* (нім.: *landschaft*; англ.: *landscape*) – це конкретна територія, яка є в певній мірі однорідна за своїм походженням та історичним розвитком, але нероздільна за зональними і азональними ознаками. Має єдину геологічну основу, однотипний рельєф, подібні кліматичні і гідротехнічні умови, ґрунти та біоценози [4, с. 159].

Воєнні дії, розв'язані Росією, також впливають на всі сфери нашого життя, зокрема і на плани та графіки з відновлення чи будівництва нових рекреаційних зон та відпочинкових парків м. Києва. У процесі розробки та обговорення проекту Генерального плану розвитку м. Києва [5] і плану розбудови всієї Київської агломерації неодноразово обґрунтовувалось важливість будівництва нових рекреаційних зон з метою відновлення природних ландшафтів м. Києва та покращення взаємодії між інертними та живими компонентами міського, природного ландшафту. Збереження біорізноманіття в міських та позаміських ландшафтах, є одним із важливих складових елементів сталого розвитку поселень для забезпечення умов комфортного та безпечного проживання – дана ціль є однією з одинадцяти глобальних цілей, що були ухвалені 25 вересня 2015 року на засіданні Генеральної Асамблеї ООН.

В даному дослідженні розглянуто приклад занедбаной в минулому міської території, яка перетворилась в сучасний рекреаційний ландшафт після побудови на ній рекреаційної зони – «Острів Оболонський» у місті Київ. До *реконструкції* на острові в значній мірі панували сухі луки, за участю костриці Беккера, вероніки довголистої, та ін. Але через надмірну засушливість луки в основному були безрослинними, на найбільш підвищених ділянках зростали поодинокі сосни, ймовірно штучно висаджені. Зі східного боку острова були занижені ділянки, що характеризувались елементами заболочування на яких в жарку пору року відбувалось активне цвітіння води [5]. Понижені ділянки були вкриті відносно молодими спонтанно-сформованими деревостанами.

Унаслідок відновлювальних заходів площу озеленення острова було збільшено вдвічі, що включало висадження понад 900 дерев і 7000 кущів. Лучні та газонні трави з укріплюючими властивостями кореневої системи сприяли зупиненню ерозійних процесів. Відновлення зелених насаджень та гідрологічного балансу створило умови для формування стабільного біоценозу.

Відновлена острова стала частиною єдиного природного комплексу міста разом із парком «Наталка» та іншими островами особливого ландшафтного району – долини р. Дніпро. Після відновлювальних робіт

відзначається значне покращення взаємодії між компонентами ландшафту, що сприяє підтримці екологічної рівноваги та біорізноманіття.

Таким чином, відновлення природних ландшафтів у межах міських агломерацій сприяє збереженню екологічної рівноваги, підвищенню якості життя населення та відновленню природних екосистем. Створення рекреаційних зон, як-от Оболонський острів, є важливим і успішним етапом у збереженні біорізноманіття та оптимізації взаємодії між живими та інертними компонентами ландшафту [7, с. 21]. Впровадження науково обґрунтованих та всебічно продуманих методів відновлення природних ландшафтів може слугувати рушійною силою для формування природно-рекреаційних систем не лише у Києві, а й в інших урбанізованих регіонах України.

Література:

1. Глухота В., Шевчук С. Геопросторовий аналіз урболандшафтів міста Полтави. *Економічна та соціальна географія*. 2023. № 89. С. 21–30.
2. Голюк М. Біорізноманіття у міських ландшафтах, Ecosclub, URL: https://ecoclubrivne.org/biodiversity_in_landscapes/
3. Фесенко Г. Г. Традиційна культура в умовах глобалізації: синергія традиції та інновації. *Матеріали науково-практичної конференції* (21–22 червня 2019 року). Харків : Друкарня Мадрид, 2019. 398 с.
4. Жарінов В. І., Довгань С. В. Агроєкологія: термінологічний та довідковий матеріал : навчальний посібник. Київ : Аграрна освіта, 2009. 328 с.
5. Проект обговорення Генерального плану міста Києва, КО «Інститут Генерального плану міста Києва». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/NT0205>
6. Парнікоза І. Ю. Малі острови на Дніпрі. Частина 1 / Мислене древо.
7. Zelenchuk I. Restoration of soils and ecosystems after construction: reclamation as an important tool for restoring the interaction between inert and living components of the landscape. *Norwegian Journal of development of the International Science*. № 134/2024. 17–23. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11639772>